ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф. 12 или 30, дин.
на по године: . ф. 6 или дин 15
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 75 | У Новом Саду, у уторак 30. јуна (12. јула) 1892. | Год. VIII.

Позив на претплату.

Крајем овога месеца истиче претплата свима онима, који су се на прву половину године или на другу четврт, односно до краја јуна о. г. на наш лист претплатили.

Позивајући своје досадање претплатнике, а и осталу српску публику на нову претплату, дајемо од своје стране уверење, да ћемо се као и до сада тако и од сада трудити, да наш лист колико год скромне околности наше малене читалачке публике то допуштају, одржимо на висини савременог новинарства. А родољубива цел, ради које је „Браник“ покренут. — јамчи за родољубивост и самосталност политичког правца овога листа

Но скоро да је излишна свака реч у препоруку овога листа с наше стране. Српска читалачка публика прихватила је „Браник“ својски, и исти се сваким даном све више шири

Цена је „Бранику“ као и до сада:
На годину . . 12. фор. или 30. дин.
На по године . 6. фор. или 15. дин.
На четврт године 3. фор. или $7^1/_2$ дин.

А може се и месечно претплатити. Месечна претплата чини 1 фор или $2^1/_2$ динара.

Претплата се шаље поштанском упутницом на Администрацију „Браника“.

У Н. Саду, 17. (29.) јуна 1892. г.

Издаватељство и уредништво „Браника“.

БОРБА У ЕНГЛЕСКОЈ.

Избори у Енглеској још трају и свршују се необичном жестином. Једна странка другу вија и свака гледа да за себе истеше победу, те да извојује већину у парламенту.

Како ће се свршити ови избори, то се у овом тренутку још не зна. *Но сви су изгледи да ће победити Гледстон и да ће имати он већину у парламенту.* Гледстон треба само неколико гласова, па да надвлада лорда Сализберија. Међутим још нису свршени избори у Ирској, одакле ће Гледстон по свој прилици добити потпору. Либерална странка је до сад велики број срезова отела од конзервативаца.

Овај резултат је заиста по Гледстона сјајан. Све да не добије већину, и досадашње победе посведочиле су, колико је Гледстон популаран и како пријатно звучи његово име у енглеском народу. Енглески народ и овом приликом дубоко се поклонио том душевном и моралном великану, који као да се подмладио, само да може преобразити своју отаџбину.

Треба се само осврнути на оне околности под којима се изборна борба започела, па тек тада се може пресудити, шта вреде Гледстонове победе. Гледстон је у свој програм узео као најглавнију тачку: *да се ослободи Ирска* Он не ће само економске олакшице за Ирску, и да се праведније удесе одношаји између газда и закупника земаља. До сад је економски положај Ирске био ужасан. Ирска је подељена на неколико енглеских богаташа, који онај народ исисавају и економски стежу. Услед Гледстонове агитације, сад би и конзервативци пристали, да се направи *економско стање у Ирској.* Но ирска је ствар јако напредовала. Гледстон тражи за Ирску и политичку самосталност, да она опет добије свој парламент, као што је некад имала. Ирски парламент укинут је 26. маја 1800, и енглеска влада, да у томе успе, морала је подмићивати тадање јадне чланове ирског парламента. Енглески парламент је на ту цел одобрио 1.600,000 фунти стерлинга. Тако се некад на гадан начин удавила независност Ирске! Гледстон хоће ту стару љагу да спере с енглеског образа. Он има и политичког разлога за то, јер Енглези нису успели у томе, да задобију Ирце, него су их још више отуђили. Наравно да садања борба није лак посао, јер треба савладати велике предрасуде и треба сузбијати властољубље свог рођеног народа — а то богме није лак задатак! За такав посао тражи се моралне снаге, одлучности, самопрегорења, правдољубља и љубави: тражи се велики дух и велико срце. А у томе је Гледстон јединствен; још га нико надвисио није!

Кад Гледстон види, да се за један народ треба заузети, он то чини из све снаге, па ма морао војевати сам против целога света. Он је бранио Талијане и сам је марљиво по страном свету спремао духове за уједињење Италије. Он је открио насиља Турске против Бугара. Он је узвикао Црногорце. Он се сетио Бошњака и Херцеговаца. Сад се ево заузима за Ирце. Увек је једнак, увек његово срце куца за слободом, увек се његов ум покреће, кад треба насиље сузбијати. **Дошло је до тога да потчињени народи у Европи гледају у Гледстона као у свога избавитеља!**

С тога и опажамо, да се садашња изборна борба у Енглеској прати у Европи с онаком пажњом, с коликом се предусрета и у самој Енглеској. Цео свет ишчекива гласове из Енглеске, јер то сви осећају, да се у овом тренутку крупна питања решавају.

Пре свега победа Гледстонова донела би Ирској политичку самосталност. То је истина унутрашње питање Велике Британије, али би тим поступком централизам био потучен, а то би било важно и по друге државе. Морале би и друге државе мало погледати на своје „Ирце“.

Него победа Гледстонова би и на спољну политику утицала. Опет би се чуо глас: „*Исток источним народима*“ — те се не би у будуће могло тако лако освајати на истоку.

Изборна борба у Енглеској је данас најважније политичко питање. Сви они који слободу истински љубе желе да Гледстон победи.

Глас из Босне.

Сарајево, у очи Ивања-дне 1892.

Изодавна се већ нејавих у овом цењеном листу. Не мислите поштовани г. уредниче да вам не би о чему јављати имао, али пуста шпионажа и ини други разлози принудише ме некоме застоју. . .

О каквом добру нема ни абера у нас, него све црње и горе, те ми управо изгледа, да су се сви невидовни духови устремили на овај потиштени народ, да му и пошљедну искру самосвјести утамане. Ово се гоњење умножило од дана, када је министар Калај своју десетогодишњу управу навршио и то баш онда, када су сви службени и полуслужбени листови код вас, па и код нас амо у сав глас јекнули, како је у Херцег Босни све окренуло на боље од доба од када је управну крму главом министар Калај примио. Хвалама не би краја и ја би овијем гласовима поверовао, да није нечега, што ме не би од тога одвраћало. . .

Сви знаци показују, да министар *Калај* у друштву са бар. *Кучером, Херманом* и другим на томе раде, да овај народ морално и материјално уназаде. Они су себи поставили за правило, да нас међу се омразе и у томе су канда успјели, па су сувише, својом познатом ујдурмом и међу саме Србе сјеме раздора посијали да тиме рахатније својој мети дођу. На уста својих „лајбжурнала“ „Bosn. Post“ „Бошњака“ и „Глас Херцеговца“ просипљу они-јед на све што је српско, те се труде да српство омаловаже и пред страним свјетом, знајући да ће тамо ваша чивуцка и швапска штампа тај пријекор оберучке прихватити и широм цјелога свјета распростирати. Шта ови листови о нама пишу ни по јада, али је мука жива што се баш владини људи труде, да пунећи ове листове по српство непријатељским тоном тај посијани раздор све то већма заоштравају.

У низу од десет година Калајеве управе нисмо у стању да забележимо важнији момената, који би се могли обзиром на наше одношаје, са похвалом признати, али можемо са правом тврдити, да управна крма неиде оним путем, којим би се народи Босне и Херцеговине задовољити могли. Под његовим утицајем многа је народна установа смрвљена. Обзири, који би га имали руководити, да овај народ сретнијој будућности поведе, постали су илузорни и он се је у управном раду тако заглибио да не може испливати. Сав његов управни апарат почива на самовољи његових органа које је он са брда и дола по монархији покупио да с њима на рачун ове земље по вољи газдује. Шта је учинио министар Калај за ове земље? Какве резултате видимо?! Огријешио би се о своју савјест, када би му ма који знатнији успјех признао, који се са животом овог патничког народа коси. Да би набрајао његове неуспјехе у свима гранама управног живота, одвело би ме далеко, а још даље када би се са појединостима позабавио, које су тако големе, да би се читаве књиге његових неудаћа написати могле. Сав рад министра Калаја своди се на то, што је својим положајем као државник ваљски углед овијех земаља по

ЛИСТАК.

Кроз Србију.

(Путописне црте из дана одмора).

3.) **Од Вел. Плане до Ђуниса.**

Кажу људи — но, но, немојте мислити, да ћу цитирати ону познату песму у којој се пева, да „у Турака има лепих девојака“, кад и у нас има лепих девојака, (и ако не баш Туркиња). Не, него још нешто кажу људи, а то је, кад човек хоће или врло много да мисли, или апсолутно ништа, треба да оде у велику варош. Сјај и блесак, а поред њега худа сиротиња не виђа се нигде тако лепо, њихова разлика нигде не упада тако у очи, баш као у великој вароши. Ко хоће да размишља о свету, о животу, томе ће великоварошки живот дати доста прилике и грађе да мисли и размишља. Поред човека, који у великоварошкоме животу тражи прилике, да размишља, стоји ено један ветрогоња, коме је сјај великоварошкога живота добро дошао, да не мора мислити и он пушта свој мозак, да „скаче с предмета на предмет.“ Таки је човек кадар, да пролазећи улицом стане, па да гледа палату, која свој постанак има да захвали генијалноме уму каквога архитекте, а после неколико минута, ено га где стоји пред каквим излогом, па се диви изложеној шунци, коју је мудри газда изложио, да дражи покварене стомаке размажених великоварошана. Међу тим ја држим, када је човек расположен и има о чему да размишља, он ће мислити, па ма то кад и ма где било, (изузимајући када је у друштву, па и то не увек)

Тако сам се и ја бојао, шта ћу радити у Плани, док Београдски влак не дође. Наравно несам ја ни сневати могао, да ће нас у Крњеву онако својски, онако српски дочекати и да ће ми тај дочек дати повода, да мислим и премишљам о гостољубљу српскоме и тиме прекратим време, седећи у хладовини пред станицом у Плани.

На једаред се чу: Пфу.. пфу.. пфу... пфу.. ..

Погледам тамо према Београду, а нама се приближује Београдски воз, обавијен маглом дима. Е, сада ми неје друго остало, већ ући по ствари, јер железник не пита путнике: јесу-ли свршили оно, што почеше мислити? Он се крене, а ти ако нећеш или не можеш да мислиш у његовим вагонима, седи брате у хладовини пред станицом у Плани, па мисли тамо. Али ја к'о велим, биће ипак боље, да ми уђемо у вагон, па можемо и тамо мислити, међу тим држим, да ће нас предели, кроз које ћемо пролазити, а уз то помисао, да идемо право у Ниш, да ће нас, велим, то већ разонодити, те нећемо морати непрестано мислити о српскоме гостољубљу.

У одељењу вагона, где бејах с братом, (а вагони беху американскога система, т. ј. с ходницима са стране) беху само још два официра: један мајор од ђенерал-штаба и један пешадијски поручик Јивисмо се официрима, кад уђосмо, и они се врло љубазно одјавише. Но, помислим, биће опет друштва и познанства, само што ово канда неће бити обично друштво и познанство с пута, где често из дуга времена слушате, (па и говорите) и оно, о чему немате ни појма; у *овакоме* се друштву човек може и лепо провести и научити. Јест, али како да почнем разговор с једним ђенерал-штабним мајором! Ха! Досетих се! Пре свега га замолим, за новине, што је имао поред себе, јер бејах видео, да су јутрошње. Већ неколико дана, како не чусмо нигде ништа из нашега „вилајета“, па држах, да ћемо из ових новина дознати шта год. Слабо Бога ми! И ове новине беху, (као и све друге у то доба) празне, јер је било лето, а то је за бостанџије и за новинаре (и све нас, који смо на њих упућени) сезона краставаца.

И опет тишина и мир, само се маше марамама и терају муве: На једаред нас мајор стаде запиткивати: ко смо, па одакле смо и куда ћемо?

— До Пирота, а ако Бог да, и даље.

— Лепо! А путујете-ли каковим послом?

— Не. Путујемо да видимо Србију, јер несмо били даље од Београда, а...

— То се, господине, заиста врло ретко догађа, да браћа наша, која несу видели краљевину, дођу амо, ли да се упознају с овом земљом, коју треба *сваки* Србин, који неје из краљевине, да сматра другом отаџбином својом. Видите наш свет иде у Италију, иде у Немачку, Француску, Швајцарску и Бог Вас пита кудја, само не долази амо, у Србију; и ко дође, не оде даље од Београда... као да је Београд — Србија!

— Е, видите, то нам је баш руководило родитеље, да нас амо пошаљу. Ми смо одавна већ желили, да видимо Србију, много смо читали и слушали о лепотама њеним; па сада, када треба да и путовањем ширимо знање своје, онда су нам родитељи рекли: пре него што видите туђе земље и туђ свет, идите у Србију, па видите њене лепоте, познајте браћу своју тамо у краљевини, јер ћете само онда моћи *одиста* волети Србију и своју браћу тамо; вајкадања је истина, да се само оно може од срца волети, што се *добро* познаје...

— Тако је, тако, уздахну мајор.

— Па тек када познамо лепоте Србије и других крајева, где Србин живи, када упознамо читав братски нам Балкан, онда тек можемо на запад, у Италију, у Швајцарску...

— Дакле до Пирота, а ако Бог да, и даље?

— Да, можда до Софије.

— А ја ћу с Вама до Сталаћа, оданде ћу преко Крушевца у Врњичку Бању. Међу тим ћу Вам путем све показати и растумачити, што држим, да треба да ви-

бирократском систему удесио, необзирући се на дух и потребе овога народа. Није њему стало до овога народа, а нити се брине, хоће ли се овај народ културно и економски унапредити. Главна пак задаћа управе почива на томе да му се успјеси споља признају, дочим му је народно благостање девета брига. Ово је непобитна истина, и да је тако свједоче нам многе чињенице, које његов положај као министра и државника знатно отешчавају. Није доста, да се пред Европом оцрта стање што може бити боље, међутим у самој ствари то непостоји а да је тако показује и та околност, што се није хватао озбиљних средстава да управни живот овога народа у напредном духу препороди; него се је попримио начина назадног, који са традицином народном у опреку долази. Зашто министар Калај живот овога народа са управном струјом у склад не доводи, држим да је мање више познато; јер тада неби могао своју државничку мудрост у оном степену развијати, како то непријатељи овога народа захтјевају.

Где су дакле ти силни успјеси Калајеве политике у Босни и Херцеговини? Они се невиде, па ни онде, како би овоме народу од користи били. Главне чињенице, као: аграрно питање, десетина, трећина, робота, трговина, народна индустрија, културне и економске прилике почивају још увјек на првобитној основи. Ово су главни фактори у животу сваке управе, а нарочито наше, које би се морале на такав начин потрзавати и усавршавати, како то интереси народа и земље иште. Но о овоме нема ни абера све донде док његова политика буде овим трагом ишла.

Српство у Босни и Херцеговини спутано је тако да не може да макне. Сваки озбиљан рад на културном пољу тога народа сузбија се државном влашћу.

Влада је по свуда у јавном и друштвеном животу окомила своје отровне стреле проти свему што је српско. У њиховим изанђалим мозговима вири још увјек онај стари баук *„Душаново царство“* и *„гравитирање за независним српским државицама“* Србијом и Црном Гором, па их је овај толико завео да они сваки покрет тога народа било на ком пољу велеиздајом жигошу. — Е, па да се човјек на ове мјере грохотом не насмије! Зашто не пустите, да се Српство у духу народном креће? Зашто му намећете туђа имена а српски језик „босанским“ и земаљским називате? Што стрепите од правог му имена? Или зар нису праведни захтјеви, када Срби траже, да се у цркви и школи својој самостално развијају?! Нашто утицање државне власти, када ово чисто културни правац има. Но зло је велико, што данашњи власници не поњају свој залатак и Србе бајаги из неких виших политичких разлога на свима линијама потискују, ли да својим себичним циљевима угоде.

Барон Кучера са својом шпијунажом иде тако далеко, да Срби нити у књижевној заједници са Србима ван наших граница не смеју стајати. Притајени Старчевићијанац Коста Херман живо га подупире у томе послу, дочим се католичка и и хрватска пропаганда све то већма у нашим крајевима шири. Србима се забрањује бити члановима „Матице Српске“ у Новом Саду, „Друштва св. Саве“ и „Српске књижевне задруге“ у Биограду, а ако ту забрану данашњи власници јавно не признају, то су напустили своје органе да се чланови тих друштава гоне и надзиру. Није се дакле чудити, што из Босне и Херцеговине нема толико чланова колико би требало да буде, када би у нас редовни одношаји владали. —

Прије неког времена посјетише нас пјевачи друштва аустријских жељезничких чиновника. Да вам је било стати па гледати са каквом су парадом ови „културтрегери“ дочекани били. Оваког дочека не би ваљда ни у срцу Немачке доживили. Сарајево имађаше вид какве немачке вароши. Овдашњи културтрегерски „Männer-Gesang-Verein“ вршио је домаћинску улогу, а нарочито се Коста Херман устумарао, да овима сваке угодности прибави. Његовим утицајем суделовало је у томе дочеку и српско пјевачко друштво „Слога“ на челу са њеним председником Васом Краљевићем, што није баш морало бити. Васо Краљевић могао је ту срамоту „Слози“ уштедити, а нарочито када се је већ у напред знало у каквој мисији ово друштво путује. Познавајући родољубиви правац друштва „Слоге“ држати је, да се у будуће неће дати заводити и сличне удворности, незнам коме за љубав чинити. —

Др. Јован Пачу лечник и познати композитор српски, који је од неколико година амо у Сарајеву као практични лекар настањен био, оставио нас је и у Кикинду се преселио. Како је др. Пачу са свог родољубља и пријазности не само у српским, већ и у мухамеданским круговима виђена личност била, то му је наша влада даљни боравак овде ускратила.

Из овога се види, колико је наша влада тесногруда према Србима дошљацима, дочим се којекакви чивуцки и швански пустолови широм Босне и Херцеговине а на очи власти размећу и овај народ трују и исисавају. Далеко смо дотјерали!

Срб-Милутин.

Главна расправа против убица министра Белчова у Софији.

У четвртак 25. (7.) јуна започето је преслушавање сведока. Сведок Пелков из Сливне врло терети Миларова. Исти сведок, који је пре био оптужен, да је био сукривац Миларова, исказује, да је Миларов с њиме говорио о динамиту, који ће се разделити по свој Бугарској. Сведок се морао Миларову заклети, да ће ту тајну чувати. Даље му је рекао Миларов, да ће убити Стамбулова, целу његову породицу и све важније људе у земљи, да тиме проузрокује промену у владајућем систему. Ако му то не испадне за руком, рекао је, да ће онда убити и кнеза. У даљем разговору рекао му је Миларов, да ће се, кад оде у Софију, састати са Моловим. У колико је Молов уплетен у заверу позитивно не зна, јер оно што зна, рекао му је Миларов у Сливну. Миларов исказује, да он није никада говорио ни са једним од сведока. Некадањи жандарм Димитров исказује, да је он Миларова у Филипопољу ухапсио, када му се револвер у џепу окинуо. Сведок Здравков исказује, да му је Станков говорио о плану, да се кнез и Стамбулов убију. Исти сведок у даљем исказу вели, да су Молов и Каравелов прави кривци и вође завере, Бобеков му је саопштио, да су неки људи отишли у Софију, да убију кнеза. Исти сведок исказује, да му је и Тома Георгијев говорио о неком атентату на кнеза, даље му је рекао, да има на својој страни 11 компанија коњаника и артиљерије.

Пре свршетка ове седнице дебатовали су државни одветник и браниоци о томе, да ли се Илија Георгев, кога је Немачка издала, сме на свој исказ заклети. Георгеву, кога је издала немачка влада услед оптужбе због убиства, не може судити војни суд. На предлог државног тужиоца одлучио је суд, да Георгијева не закуне. После сви сведока преслушаван је немачки држављанин Прајзер. Један присутни аустриски конзулатски чиновник понудио се сам да буде тумач. Прајзер је гостионичар, има малу гостионицу и пивару до ратног министарства а преко пута варошког шеталишта. На предистрази је рекао, да су Великов и Туфегџијев код њега становали. Сада Великова не познаје, то неспоразумљење, вели, да долази отуда, што су га пре испитивали турски и немачки. Госпођа Карагилов није хтела ништа сведочити ни против, ни за свога мужа. Александер Пељков заклео се, да му је Миларов, кад је био протеран из Филипопоља, говорио о бомбама, динамиту и атентатима. Нудио му је новаца, да отвори у Херманлу шустерај, где би се динамит сместити могао.

У седници од петка (26. јуна) преслушаван је Митиков. Браниоци Зузова и Томе Георгијева (ову двојицу терети исказ овога сведока) трудили су се, да докажу, да он није способан за сведока, јер је био под истрагом ради кривотворења меница. А доцније је писао адвокату Батуловом, да ако му не истера један процес и он новце не добије, тужиће га Стамбулову, да је он скрио убице министра Белчева и касније их пребацио преко границе. Суд је решио, да поменути браниоци донесу до 3 сата после подне то писмо. Зузов и Георгијев трудили су се и сами да побију исказе овога сведока, па и ако им то није са свим за руком испало, ипак је суд увидео, да се овом сведоку не сме све веровати. Сведок Терешаров, прегледач жељезничких шина код Костимброда близу Карагиловљаве пиваре, исказује, да га је Карагилов једном приликом запитао, би ли хтео учествовати у једној завери, која би се имала извршити на жељезници. Сведок на то није пристао, одбио је понуђен му новац а пријавио Карагилова полицији софијској. То је било од прилике $2^1/_2$ месеца пре убиства министра Белчова. Најважнији сведок Антон Тетрев, који је био намештен у пивари Карагиловљевој, заклео се, да је он услед разних околности закључио, да му је госа учесник завере, а и жена Карагиловљева рекла му је, да ће сви изгубити главе, јер се ту ради о убиству Стамбулова. У завери је учествовао Туфегџијев и Козаров. Сведок каже, да је међу револверима, који на судском столу стоје, један Карагиловљев. Изказ овога сведока као и то, што жена Карагилова неће да сведочи против њега, учинило је, да суд за сада сматра Карагилова за главног кривца.

После подне изјавио се бранилац Томе Георгијева, да не може дати писмо, које је сведок Митаков Батуловом писао, јер га овај неда. Предлаже да суд позове Батулова као сведока. Суд оставља ову ствар државном одветништву. Сведок Апостол Иванов, некадањи слуга Карагилова, рекао је, да је онај револвер што на столу стоји, заиста Карагиловљев. Брат Карагилова исказује, да му је шогорица говорила о некој лажној бради, коју да нађе и спали. Од исте је чуо, да се у једној кући у Софији спрема атентат на кнеза.

У седници од суботе (27. јуна) преслушаван је Крста Рајев, који исказује, да су ови револвери, који на столу стоје, оне исте системе, које су и они, које је браћи Туфегџијев продао. Сведок Кирмајдшев причао је о подузећу капетана Новакова и афери Бургаској 1889 г. Сведок Здравков исказује, да је чуо, да су Каравелов и Молов вође завере. После овога прочитан је писмени исказ Стамбулова, у коме нема ништа новога. Исказ осталих сведока, није ни мало важан, већином је понављање већ једном реченога.

После подне настављено је преслушавање сведока. Први је преслушаван Проданов, он исказује, да је у једном галачком хотелу затекао два емигранта бугарска, од којих је један идентичан са Милковим. Обојица су се међу собом разговарали, и сведок је из њиховог разговора разумео, да су они праве убице Белчова, шта више је Милков рекао, да је он на Белчова пуцао. Милков пориче. Жандарм Антонов, који је односног вечера, пратио Министра Стамбулова и Белчова, исказује, да је учествовало 4 особе, од којих је он једну сабљом ранио. Посланик Стојменов каже, да му је Здравков казао, да су Каравелов и Молов покренули ту заверу, и да су одлучили, да убију кнеза и Стамбулова где год их нађу.

На то је устао Каравелов и констатирао, да сведок није на првом испиту о њему ништа говорио као о покретачу завере. На то се окренуо суду и узвикнуо *„сада видите, колико вреде Ваши сведоци.“*

После подне је свршено преслушавање сведока. Преслушаван је Илија Георгев, као сведок, који је издан као учесник у завери од баварских власти и коме ће зато редован суд судити. Исти изјављује, да се познаје са Лепавзовим, но да није ни са њим ни са Туфекџијевим говорио о завери, он је пријатељ Каравелова, кога је често посећавао, но пориче, да је са Каравеловим говорио о завери.

После њега изјаснили су се стручњаци о револверима, који су у шеталишту нађени.

Идућа седница одређена је за понедељак.

Политички преглед.

— **Угарски сабор** Заступничка кућа угар. сабора имала је седницу данас у понедељак, у којој је расправљала о предлозима за уређење валуте.

— **Бечко царевинско веће.** Посланички дом у Бечу бавио се пре неки дан са жалбом посланика Спинчића. Посланик Спинчић, који је у једно и професор на једној вишој девојачкој школи у Горици, окривљује се, што је у Септембру прошле године у Загребу, где је приликом земаљске изложбе било доста Старчевићанаца из Далмације и Приморја, држао говор у корист државноправног сједињења Далмације и аустријског приморја, са Хрватском дакле, да те земље отпадну из аустријске државне заједнице. Осим тога Спинчић се окривљује да је за време избора у Истрији тако далеко развио своје агитаторско делање, да се оно није никако слагало са положајем једног наставника. Услед тога земаљско школско надзорништво у Трсту отпочне над Спинчићем дисциплинарну истрагу, и дисциплинарна комисија учини предлог да се Спинчић отпусти. Виша дисциплинарна комисија одобрила је тај рад. У овоме Спинчић и његови приврженици назиру, да је повређен посланички имунитет, тврдећи да је, пре но

дите и на што држим да Вас треба да упозорим, наравно у колико могу...

— Веома ћу Вам бити благодаран. Таке ће ми бар овај пут бити двоструко драгоцен. Не знате, како ми срце игра у грудима, када само помислим, да ћу вечерас угледати Ниш, за којим сам толико чезнуо.

— Хе, хе, пријатељу. Ви ћете на овоме путу — истина — видети Ниш, видети Пирот, Мораву и Нишаву, па Сићевачку клисуру „српску Швајцарску“ и дивну Моравску долину, шиљасти Ртањ и голему Суву Планину, али — уздахну мајор — то је све још далеко, да човек може рећи, да је видео лепоте ове земље. Још би много и много требали да видите па да се одиста уверите, како је дивна, како је богата наша Србија. Да видите бурну Дрину и мирну Колубару, да се попнете на Рудник и Копаоник, па тек да видите старо Рујно, наш Златибор. Та само му име много каже. Чујте само, чујте — Злати-бор! Да видите Таково и грм таковски, па Ужице, Крушевац, Крагујевац, Лесковац, па манастире наше: Лавру студеничку, Жичу седмоврату, Манасију, па бање: Јошаничку, Врањску и Врњачку, па мајдане: Ћек и Кучајну, да прођете кроз Молисну клисуру и Мхавски теснац... Да! Па где су Страгари, па Прокупље, па Куршумлија?! Хој хој!... и моме се новом познанику зажарише образи од узбуђења, када је набројао лепоте своје отаџбине. Стајали смо обоје неми, и тек после неколико тренутака настави и заврши мајор, рекавши тихо, као прекоравајући: И наш свет *опет за то* путује на запад!

Ућутали смо сва четворица, и оба говорника, и оба слушаоца, па смо тако ћутали све до Лапова. *Лапово* је богато, велико и живо село. Жељезник јури кроз сред села, па вам се тако да прилика, да завирите и видите „србијанска“ села.

Највећа, најлепша и најбогатија села у Србији леже у Мачви и Моравској долини. То су можда највеће и најплодније равнице на читавоме Балкану. Погледајте Лапово, погледајте само те велике, лепе куће са великим двориштима и мирисавим баштама, што дефилују с десна и с лева, па сваки вам камичак са тих кућа, свако дрво и цветак из вртова казује задовољство и срећу становника равнога Поморавља. А сада, са недогледне ове равнице, што је пукла пред вама, баците поглед лево, онамо на Хомољске планине. Како је дивна Србија, како ју је богато опремила мајка природа! Поред највећих, непрегледних равница дигле се у вис недогледне планине. Па замори-л' вам се око гледајући у ову бесконачну равницу, на којој роди шеница-белица, а ви га поносито дигните и погледајте у оне планине, што се дигле тамо у Хомољу.

У Лапову изидосмо, да се прихватимо. Рестаурација истина мала собица, али пуна света. Газда човек услужан и брз, јело изврсно и јевтино, друштво весело и — српско. Па куд ћете више?

У Лапову се сасгају три воза. Један ће одавде у срце Шумадије, стару престоницу Крагујевац, други у нову престоницу Београд, а трећи у Ниш, (да-ли будућу?

Тек што уђосмо у наш вагон, па се наместисмо, а чујемо с поља: „На!... предржи!... та, пењи се!...“ Појављују се један старац и баба са читавом кућом пртљага. Шта су ти собом понели, то се неда замислити! Било је свега, па и великих јоргана: Шта смо знали, морадосмо сва четворица притећи у помоћ и за тили часак оне мреже за ствари беху пуне, (а то неје била ваљада ни половина њихова пртљага.) Ја сам видео људи, који носе много ствари, кад путују, али *ово*, ово је било нешто нечувено и невиђено. Куд су они потрпали ону силесију ствари, ја ни данас не знам.

Сели смо, па смо морали добро да се чувамо, да се не засмејемо. Баба села, па гледи ствари и тражи, да несу шта заборавили. Већ сам био спреман, сада ће зинути: а ми заборавили јастук, (или какову сличну ситницу.)

Старац опет сео, скинуо шешир, па брише сној. А и како да не? Док човек унесе ону покретну кућу (т. ј. старчев и бабин пртљаг), ознојио би се о светоме Јовану, а неће о Илији-дану.

Срећом старац прекиде ћутање при медбом која нас је све изненадила. Брише зној, врти главом, па ће па једаред: „Пху! ала је то данас врућина!“ Добро је! по мислим. Ово је оно право „друство“ за путовање. Баба опет непрестано звера, да неје шта заборавила.

Које због врућине, а које из страха, да ми од једаред не падну на главу они јоргани и јастуци, што су ми висили над главом, као Домолесов мач, изидем у ходник, а за мном читаво моје друштво. И како смо стајали у ходнику, отворили прозор, па се хладили.

— Дакле оно је тамо Хомоље?

— Да, то је Хомоље, наставак Честобродице. Лепе су то планине, леп је то крај, то наше Хомоље. О њему је опширно писао господин пуковник Драгашевић. . . Хомоље! Хомоље! Велика рана на телу Србије. Видите ли ће тамо, у подножју тих планина живи сам Влах. Ти се Власи населили тамо још под кнезом Милошем, и данас, после неколико деценија, они су не само остали Власи, већ ће за кратко време повлашити и тамошње Србе, ако наша влада ма и у дванаестоме часу не учини оно, што треба, што мора учинити. Бадава! Ми смо вам Срби немаран народ. Шта раде Мађари с Вама, шта Аустријанци са Босанцима, шта-ли Турци с Мађедонцима? А ми? Ми не само да несмо ни покушали, да друге народе претопимо у себе, већ смо, на против, дозволили, да Бугари побугаре Шопове, да нам упропасте читаву једну краљевину (као што је рекао Даничић) и дан-данас гледамо, како нам разне пропаганде по Мађедонији и Старој Србији отимају стопу по стопу. Ми све то гледамо равнодушно, па шта више дозвољамо и то, да нам се

што је отпочела дисциплинарна истрага, требало за исти рад тражити дозволу посланичког дома даље веле да је повређен, и имунитетским правом заштићени посланички позив, јер овај се не ограничава само на делање у парламенту, него се у њему мора замислити и агитаторско делање ван парламента на које је посланик, као учесник у јавноме животу упућен. Спинчић је противу рада досциплинарне комисије, управо противу повреде посланичког имунитета поднео жалбу посланичком дому, а Младочеси којима су се придружили Хрвати, Немци-народњаци и антисемисте, отпочели су дебату о овој жалби. Оваке дебате су обично врло занимљиве, нарочито кад их води незадовољни елеменат. После живе дебате, посланички дом упутио је жалбу Спинчићеву имунитетском одбору који ће поднети извештај: да ли је повређено право посланика Спинчића. Исти одбор имаће уједно да изјави о томе своје мњење, да ли се имунитетски привилегијум има да сматра строго као и сваки други привилегијум, или је он екстензивног значаја. Решење овога одбора биће доиста врло значајно.

— **Прва изборна недеља у Енглеској.** Прве недеље избора није била наклоњена изборна срећа конзервативцима, и унионистама, јер мораше својим противницима уступити 50 места дочим од њих само 20 придобише. Уједињена опозиција је данас на свршетку недеље за 30 посланика јача од првога дана. Али како тих 30 посланика овима фале, то им остају од њихове већине од 68 само 8 мандата. Али та „мала већина“ је пала ако гледстоновци добију још само 4 седишта у сабору. У овај мах можда је горда већина Лорда Сализбера већ и пала. Каква је разлика између данашњих изборних резултата и оних прије 6 година? Тада беху конзервативци, после 387 избора напред са 111 мандата а данас после 394 избора једва са 30 мандата. Избор у Ирској ће одлучити. Од њега ће зависити хоће ли Гледстон имати већину и хоће ли доћи на владу. Његова победа у Ирској је сигурна, јер је клир, који има моћнога уплива на изборе уз њега. Један римски лист доноси вест, да се ватикан сложио са ирским епископима, да ови раде при изборима за Гледстона. По томе је Гледстон сигуран а горди лорд Сализбери је пао.

Скупштина „српског учитељског конвикта.“

I.

Поштовани г. уредниче! Дозволите ми да проговорим у вашем цењеном листу браћи учитељима неколико речи о нашем учитељском конвикту. На то ме је навела скупштина, коју данас одржасмо. Нећу говорити о самој скупштини, јер сам видео, да сте изаслали свога извештача, који ће сигурно и свој извештај поднети а ви га у листу штампати.

Но ћу говорити о нашем друштву као установи, па онда о томе, како је наше учитељство прихватило ту установу, у коликом се броју уписало за чланове, како плаћа чланарину и каквом вољом врши своје дужности,

Мислим да није нужно дуго говорити о племенитости и узвишености овога друштва. Треба само предочити циљ, па је одмах готов одговор. Друштво, које иде за тим, да у почетку за мали новац, а доцније и за бадава препитава и надгледа учитељску децу, која се буду учила, у Новом Саду, зацело је нешто узвишено, нешто племенито. Па да ли ми учитељи подупиремо то друштво, које је тако племенито и узвишено? Подупиремо ли га материјално и морално у оној мери, у којој оно то заслужује, и како би се од нас с правом исчекивати могло? Морамо метути руку на срце и рећи истину. Не! Нит га помажемо колико би морали и могли материјално нити морално. Сетите се браћо учитељи, говора нашег дичног председника, душе нашега друштва г. А. Варађанина. Сетите се како нам је на срамоту нашу цифрама доказао, да се народ српски у далеко већој мери одазвао и материјално помогао овом друштву, него сами ми. Већ чујем једног од браће, како се правда, како утишава савест своју мислећи: па више има српскога народа него нас учитеља. Јест брате, ту имаш ти право, ал' почнимо овако. Колико има просветни народни завода, на које српски народ прилаже?! Одушевимо се ми, покажимо више воље, плаћајмо тачно своје дужности, а за народ нас ни бриге, он је увек на биљези. Но да прекинемо о материјалном потпомагању, јер знам да на жалост има врло много српски учитеља, који немогу тачно чланарину плаћати, али знам и то, да *сви* српски учитељи *могу* бити чланови учит. конвикта и да сви *могу* тачније плаћати него што већина сада плаћа.

Пређи ћу на моралну помоћ. У чему се састоји та морална помоћ, коју учитељи треба друштву да пруже? Треба сваке седнице одборске и скупштинске, да сви позвани дођу, а не да се, као што је данас било, мора читава два сата чекати да се искупи $^1/_4$ чланова па и после тог чекања морала се та четвртина искубурити. да се може скупштина одржати. Показује ли тај чин воље, показује ли одушевљења?

Тако не треба да остане. Него порадимо сваки, колико ко може, помогнимо ово наше учитељско јединче, па ћемо сви са радошћу дочекати 1895. годину а с њом и отварање српског учитељског конвикта, који ће нам однеговати нашу децу на дику и понос нашу и милог нам српског народа.

Један учитељ.

II.

У прошлу суботу 27. јуна ове године одржана је у дворани више девојачке школе *скупштина „Срп. учитељског конвикта.“* На дневном реду било је 9 тачака.

Пошто се искупио довољан број чланова, отворио је председник г. *Варађанин* скупштину са неколико топлих речи, и предложио гг. Пејића, Јовановића и Жекића, да уз припомоћ г. благајника Јорговића оверове чланове. Скупштина је примила овај предлог и изабрани се повукоше у побочну собу, да свој посао сврше. После неколико минута повратише се, изјавив, да сви присутни чланови имају право гласа.

За овим је дошао председников извештај о раду управног одбора за прошлу годину. Председник је у овај свој извештај уплео и неколико топлих и очинских речи на српско учитељство, позивајући га, да се својски заузме за ову племениту цел. Констатирао је бројевима, да народ много више потпомаже ову установу, него само учитељство. Замолио је присутне, да пораде код своје остале сабраће, да ову установу више потпомогну, сами прилажући, купећи прилоге и у своје време приређујући забаве. Наређао је имена дароватеља и приложника овога друштва. Код помена којег покојног добротвора или члана, чланови су изразили своју тугу за њим устајањем и усклицом: Слава! Захвалио се листовима „Бранику“ и „Застави“, што су примили и штампали све огласе бесплатно. При свршетку говора напоменуо је, да је митровачка имовна опћина вотирала своту од 200 фор. као припомоћ учитељском конвикту, но хрватска земаљска влада није одобрила. Председник је осудио ово некоректно понашање хрватске владе, сетивши присутне чланове да је српско учитељство с ове стране Дунава увек, кад год је требало, потпомогло сваку учитељску установу у Хрватској. Те када смо ми Срби помагали браћи Хрватима, зашто да хрватска влада не допусти, да неко трећи помогне нама Србима.

После тога је благајник извештавао о стању благајне за прошлу годину. Овај је извештај примљен акламацијом.

По томе извештају стање друштвено је данас врло повољно. Има око 16.440 ф. 18 н. Но кад се дода легат пок. Томе Зековића од 1000 ф., који ће друштво наскоро примити, излази свота од 17,440 ф. 18 н. Додајмо овоме свему још дужну чланарину, па ћемо добити број од 18000 ф.

На дневни ред дошао је извештај прегледачког одбора о рачунима за прошлу годину. Реферисао је г. Т. *Ракић*, учитељ паланачки. Он је у име одбора изјавио, да је све у најбољем реду пронађено. Исти господин је врло умесно приметио, да се и он и одбор зачудили, када су у рачунима нашли, да је за парастос пок. Кнежевића плаћено шурјанском администратору г. Иси Михајловићу калуђеру 1 фор. Чуди се врло, да се г. Михајловић дао наплатити за таки парастос.

Скупштина је овај извештај узела на знање и на предлог председника издала г. Јорговићу апсолуторијум.

За тим је по дневном реду поднео г. подпредседник Путник у име управног одбора извештај о рачунима и књигама. Овај извештај слагао се на длаку са благајниковим извештајем, те је с тога једногласно примљен.

Шеста тачка дневног реда била је: предлози управног одбора.

Председник предлаже, да се објави оним члановима, који неуредно плаћају, да ће идуће године плаћати на заостатке чланарине 6% затезних камата. После мале дебате и једне врло неумесне примедбе једног члана, примљен је предлог.

Председник предлаже, да се изабере за почасног члана г. Јован Ђуричић-Биорац, јер је у спомен своје пок. ћерке Ане поклонио овом друштву 500 фор. Прима се једногласно.

Председник јавља, да је управни одбор закључио, да купи кућу, у којој ће, кад друштво у живот ступи, становати питомци. Јавља, да су се упустили у погодбу са г. Савком Суботић, да јој одкупе кућу, која је на сенској пијаци. (То је она кућа, у којој је сада мађ. више дев. школа.) Управни одбор је из своје јучерашње седнице телеграфисао поменутој госпођи, да даје за кућу 9000 фор. и то одмах, но да кућу одмах преда друштву у посед и власништво. На тај би начин друштво примало кирију, коју држава за ту кућу плаћа. — Скупштина је овај предлог једногласно примила.

Г. председник устао је и захвалио у име свију часника на досадањем поверењу и замолио скупштину, да изабере нове часнике. Скупштина акламацијом бира поново старе часнике, који се сви осим благајника г. Јорговића те почасти и примају. Како се госп. Јорговић поред све молбе није могао примити, изабран је за благајника г. Ђорђевић учитељ више дев. школе, Изабрана су и два нова одборника и то: г. Никола Јовановић из Инђије и г. Душан Поповић из Руме на место г. Гиге Војновића из Вуковара и г. Срдана Увалића из Лалића, који због даљине не могу да долазе.

Предлога није било никаквих.

Тиме је скупштина свршена, дневни ред исцрпљен био, те је председник скупштину затворио, благодарећи присутнима на посети и молећи их још једном, да се за ову свету ствар заузму.

Са скупштине упутили се сви чланови у саборну цркву на парастос пок. Николи Кнежевићу и осталим пок. добротворима и члановима друштвеним. На парастосу су чинодејствовали гг. прота *М. Ћирић, П. Балша, П. Костић* и *Г. Видицки*, ђакон. Света је било врло мало; нису ни сви новосадски учитељи присутни били! На јектеније су одговарали г. учитељи, а водио је г. Г. Путник, равнајући учитељ румски и подпредседник друштвени са својим лепим гласом. Певање је ишло врло складно.

После парастоса отишли су сви чланови и гости натраг у скупштинску дворану, где је г. Варађанин говорио у спомен дичном добротвору пок. Николи Кнежевићу.

После тога отишли су г. учитељи са свештеником г. Костићем на гроб пок. Зековића, осветили га и положили на њега венац у знак благодарности. Такођер су господа отишла и на гроб г. Натошевића и одпојали му: „Вјечнаја намјат.“

У $^1/_2$2 био је заједнички ручак. **Б.**

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 29. јуна 1892.

— **Банкет.** У суботу био је у ново отвореној рестаурацији г. Нешковића банкет, кога су приредили учитељи, који су били на скупштини учитељског конвикта. Банкет је врло лепо испао. Пало је много лепих здравица. Председник друштва г. Варађанин наздравио је Њ. Св. г. патријарху Георгију као заштитнику учитељског конвикта, затим госпођи Ракили Кнежевић удовици покојног добротвора, друштвеног Николе Кнежевића, председнику је наздравио г. Ракић учитељ паланачки. Наздрављано је подпредседнику, старом и новом благајнику, перовођу, одбору и т. д. Г. К. Шијачки учитељ Футошки захвалио се здравицом г. г. свештеницима, који одслужише парастос. У здравици је изразио своје негодовање, што неки новосадски учитељи не дођоше на парастос.

— **„Српски учитељски конвикт у Новоме Саду“** добио је још за потпомажућег члана са 100 ф. прилога манастир Гргетег. — Даље је учитељски збор из Жабља унео од приређене забаве у корист овог конвикта, 46 ф. — Пречасни г. Дамјан Прерадовић парох голубиначки скупио је за ову цел од свештенства приликом среског збора свештеничког и послао по одбитку поштарине 22 ф. 45 н. — Учитељ буђановачки г. Лаза Живојновић послао је 8 ф., што су ученици његови приложили на ову цел. Црквени тасови донели су оволико и то; из

у рођеној кући шире Власи. И устраје-ли овако још коју годину, у читавој источној Србији чуће се само влашки. Па дође-ли тада до каковог великог рата, шта велите онда, пријатељу, у источној Србији у суседству Румуније, сам Влах! Тај богати крај, наше старо Браничево и Кучево, наш равни Стиг, да. . . Али не знам, шта хтедох рећи. Кажу људи од науке како смо ми некада имали чудо силе, да претопимо друге народе у Србе. Шта више кажу, да је велика већина српскога племена странога порекла, туђе крви. Тако је можда некада било, али давно врло давно. Данас изгледа да враћамо тај дуг, узајмљен пре векова. Може нам се, па зашто да не? . . . Да, да! На нас је зинула и хала и врана да нас прогута. Српски народ неје од природе шовинистички, али му извесна доза шовинизма не би данас шкодила, јер се *шовинизам шовинизмом сузбија*. . . .

Можда је родољубиви мајор хтео и даље да говори, али га помете жвиждање железника. У осталоме можда је и боље било, што је престао. Та зар и сада када сам дошао амо, да *уживам*, да и сада слушам вечиту песму о српским јадима? Не, не, боље је овако. . . .

Кад прођосмо *Багрдан*, (место познато из устанка у почетку овога века), од прилике према Хаџибеловцима угледасмо реку, за којом смо давно жудили, реку, која се с правом назива српском реком, у гледасмо *Мораву*, стари Margus. За време Римљана, а и за време Срба све до XV. века могло се пловити и Моравом и Дрином, Бојаном и Неретвом, од то доба не плови се више. Данас у осталоме и нема потребе за пловидбу, јер би регулисање стало много трошка, а овамо дуж Мораве јури насљедник лађе — железник!

Предео, кроз који смо сада јездили, беше онако исти, као и до сада. До Јагодине смо ипак имали по нешто да видимо равно поље копривничко један манастир. А кад угледасмо реку Белицу, рећи ће мајор:

— Е још мало па смо у Јагодини. Била је то некада, за време Турака, велика трговачка варош, али неје ни чудо. Лежи на Белици и цариградскоме друму. Данас је опала а још ће и већма, јер је престала бити окружним местом. Несретне 1813. године спремао се у њој Кара-Ђорђе за последњи отпор Турцима. И ово је место било тада сведоком српске неслоге. . .

Пре него што ћемо стати код *Јагодине*, пројездисмо поред чувене Јагодинске џамије. Џамија је ова саграђена од тесана камена у XVI. веку. И Мустафа Бен Абдала Хаџи-Калфа, турски географ из XVII века говорећи о Јагодини, спомиње у њој две знаменитости: купатило и ову џамију, (најлепшу у читавој краљевини).

Неколико су векова господарили Турци у Србији Па шта су оставили за собом, што ће опомињати Србе на старе господаре? На земљи српској: неколико џамија, које сада празне зјапе и Ђеле-Кулу; у језику српскоме: турцизме и псовке, којима Србин „гарнира“ сваку реченицу свога говора; а у историји и у срцима српским спомен на највеће јаде и страдања, успомену на време, када је Србин био оцепљен од сваке културе и напретка.

Па с тога, Србине, када прођеш поред ове џамије а ти помисли, да ју је градио Турчин, када је владао овом лепом земљом, када је под ударцима бича његова пропиштала тужна српска раја. Па зар је тада ико мислио, ико веровао, да ће и том господарству бити краја, бити тако скоро краја, да ће доћи време, да овуда влада раја? Колико је народа нестало и изумрло, а ми им данас ни имена не знамо, па ће се тако можда једном заборавити и да је Турака било. А је-ли се заборавило име Римљана, Јелина, Индијанаца или старих Мисираца, Вавилонјана, Асираца и других славних народа? Не! не само да се неје заборавило, већ се ми и данас дивимо творевинама њихова духа и из књижевних фрагмената њихових избија сила њихова народног генија и у развалинама зграда њихових огледа се величанственост ума њихова. Давно су прошла времена, од како нема црних Арапа у лепој Шпанији, али ће у њеној историји вечито блистати оно сретно, оно блажено доба, када су Шпанијом владали Арапи. Па с тога, ако хоћеш Србине, да те спомињу после тисућа година, онда негуј *духовни живот* свој, који живи и онда, када један народ давно и давно већ престане живети живот физички. Труди се, да што више камичака приложиш у зграду *културе света*, да ти камичак на згради величанственој поносито казује, да је некада било на земљи и маленог, али храброг и културног народа српског!..

Јагодина је лепа варош, лежи на подножју питомих гора и планина, од којих је највише и најлепше *Ђурђево Брдо*. А када се кренусмо даље од Јагодине, мајор показа лево руком на брдо једно и рече: „Видите-ли тамо далеко, далеко онај врх, што штрчи у небо?“

— Видим.

— Е, то је *Ртањ*. Видите-ли како му се шиљасти врх дигао небу у облаке?..,

— Шта, Ртањ? Па то смо ми онда тек иза Јагодине?

Судећи по питању, (односно чуђењу,) ово мора неко да се буди. Окренем се и погледам, и збиља! Наш се добри деда беше пробудио, извирио беше и сањалачким погледом погледао на поље, па опет увукао главу у вагон, претрчао очима по својим стварима и када се уверио, да су све ту на броју, онда је опет зажмурио и вртећи главом дувао: фу . . . фу . . . док неје на послетку, савладан уморан и врућином слатко захркао. Али деда неје могао дуго да спава; после минут-два ево га к нама.

— Не мо'ш спавати. Ово ти је врућина да скапаш . . . па муве . . . ево га на! Опет једна! Па све ми се лепе на нос, као да ми је нос медом намазан. Их, ђаво их однео! . . .

(Свршиће се).

Мартоноша: 13 ф. 73 н.; из Шандора: 3 ф. 33 н.; из Петрова села: 2 ф.; из Аде: 5 ф.; из Ст. Бановаца: 10 ф.; из Ст. Паланке: 9 ф. 48 н.; из Жабља: 21 ф. 22 н., а. вр. — Свима овим приложницима нека је слава и хвала!

— **Српско певачко друштво у Белој Цркви** приређује данас на Петровдан 29. Јуна 1892 *у славу 25 годишње прославе* постанка и рада свог а уз срдачно корпоративно суделовање: Панчевачког српског црквеног певачког друштва, Вршачког српског црквеног певачког друштва, Темишварског српског певачког друштва. Белоцркванског немачког певачког друшта, Белоцркванског романског певачког друшта, Белоцркванског занатлијског певачког друштва у великој дворани „Бург-а“ *свечановински концерат са игранком.* Распоред: 1. Пролог, о постанку и даљем раду белоцркв. срп. пев. друштва 2. Сложно браћо, од Хавласа, мушки збор, певају сва певачка друштва. 3. Ветру с Косова, од М. Топаловића, мушки збор, пева темишварско српско певачко друштво. 4. Die Nacht, од Шуберта, мушки збор, пева белоцркв. занатлијско певачко друштво. 4. Бура на мору, велика хорална појава за двозбор од Амброаз-а Томаса, пева вршачко срп. црквено певачко друштво. Hai in Hora, од г. Дима мушки збор, пева белоцркв. романско певачко друштво. 7. Ловачка, од Книтла мушки збор, пева панчевачко српско црквено певачко друштво. 8. Mutersprache, од Е. З. Енглесберга, мушки збор за баритон соло, пева белоцркв. немачко певачко друштво. 9. Задовољна река, од Ј. Маринковића, мешовити збор уз пратњу гласовира, пева белоцрквенско српско певачко друштво. 10. Приказ у животу налазећих се оснивача белоцркв. српског певачког друштва у живој слици осветленој бенгалском ватром.

— **Краљ Александар** отпутовао је у суботу преко Беча у купатило Емс. У пратњи Краљевој налазе се: Пера Велимировић, министар грађевина, пуковник Јован Мишковић, гувернер Краљев, два ађутанта и лични лекар. До Емса пратиће младога краља и г. Димитрије Стојановић, директор железнице. По повратку у своју отаџбину, што ће бити око 20. јула, употребиће Краљ Александар остатак ферија на војна вежбања и на путовање по унутрашњости Србије. У Емсу ће се састати са својим оцем.

— Пишу нам из **Врањева** на Иван дан ово: „Позоришна дружина је пре два дана стигла са управитељем г. Хаџићем у Т. Бечеј у намери, да даје представе у Т. Бечеју — Врањеву, а напред је обећала, да ће појати у Врањеву на Иван дан. Данас је с тога звонило први пут у 9 час. У $^1/_2$10 час. започела се служба божја, на којој чинодејствоваху преч. г. г.: *Милош Рајковић* прота, *Младен Боберић* и *Милош Влашкалић* пароси и *Ђорђе Баршулов* ђакон. До јеванђеља појала су наша школска деца под надзором г. *Мл. Белића* учитеља, а од јеванђеља наставио је појање певачки збор срп.-нар. позоришног друштва под управом г. *Хуга Дубека.*

Појали су службу Корнела Станковића, и то тако лепо, тако складно, да је милина било слушати; особито ми Врањевчани, који нисмо баш имали много прилике слушати тако лепо појање.

Г. Дубека морамо похвалити, јер је боље, но икада управљао кором, а исто тако и певачице и певаче, јер показаше, шта воља и постојаност може. Наравно ми разумемо, зашто је појање лепо ишло. Прво (и опет велимо) ту је била воља и раздраганост, јер међу певачицама су *три наше Врањевкине* гђе: Ружићка, Вујићка и Добриновићка, па ми знамо, како су оне раздрагане биле, кад ступише у место свога рођена и детињства, кад уђоше у цркву, у којој је њихов пок. отац ђакон Лука Поповић Богу молитве слао.

Али ипак могли бисмо приметити нешто на појање певачке дружине срп.-позоришта: Женски су гласови нешто слаби, па поред громког појања мушких гласова слабо се чују. Треба, или да се мушки гласови умере у јачини или женски мало јаче да певају, како би појање подједнако било. Иначе, кажем, појање је дивно било. Особито су певачи и певачице извецбани у извађању pianissimo до fortissimo. С те стране их морамо похвалити „свугде и на сваком месту.“

Г. Марковић, глумац нас је занео својим божанским тенором. „*Скажи ми...*“ је дивно отпевао.

После причасног изађе на анвон пр. г. *М. Рајковић* прота, па је у краткој беседи изговорио народу, шта је нама црква, шта нам она даје: изговоривши, како смо ми кроз цео живот у тесној вези с црквом, жали се, што народ слабо похађа цркву, и опомиње га као пастир, да чешће похађа цркву, да не бега од ње, јер она нам *добра* даје.

После службе ношена је литија око цркве и тим је свршена слава.

Ретко смо уживање уживали данас, а то имамо да захвалимо позоришној дружини и пречасном свештенству нашем. Позориште нас је врло задужило, али ћемо му се за то знати захвалити.

Данас у вече приказује се овде у Т. Бечеју-Врањеву први пут: Задужбина цара Лазара од М. П. Шапчанина. О позоришном бављењу и приказима други пут, ако ми славно Уредништво „Браника“ места допусти. (Драге воље. Ур.)

— † **Максим Миловановић**, парох старо-врбашки умро је 25. а сахрањен је у општем гробљу старо-врбашком 26. јуна. Покојник се родио 1813. године у Новоме Саду. Год. 1836. је свршио богословију у Ср. Карловцима а 1837. године га је рукоположио за ђакона тадањи епископ бачки потоњи митрополит карловачки Стеван Станковић у Чуругу. Епископ Хранислав га је 1838. рукоположио у Новом Саду за пресвитера и приставио га за капелана једном од сомборских пароха. Ту је био кратко време, као и у Брестовцу, те године 1839. постане парох чурушки где је био све до 1854. г. а те године је постављен за пароха старо-врбашког, где је до смрти своје дакле 37 година служио Богу и народу своме. Са свога лепог пјенија, проповедања свога а и гостољубља српскога мио и драг беше покојник свакоме. Педесет и четири године службовања његова цркви и народу је отворена књига живота његова, којом се он поносити може. Ретки су били и пређе као и данас свештеници, који у проповедању слова божија и поуци народа виде есенцију дужности својих. Међу те ретке свештенике спада и Максим Миловановић, јер он, скоро до смрти своје, нигда није пропустио прилику, ако се само дала, да живом речи утврђује верне у вери и да их не поучи љубави хришћанској. Особито у млађе доба своје ни недељом а камо ли о празницима већим не би он одслужио свете литургије, да је проповеђу не заврши. То му је и дигло гласа међу друговима и стекло поштовања од сваког, кога је познавао. — Сваки важнији појав у јавном животу народа нашег пратио је он са живим интересом а био је и учесник многих важнијих догађаја, особито у покрету од године 1848., о коме покрету је покојник много знао причати као очевидац и тако, да га се ниси могао никад доста наслушати. Он је био и члан оне депутације, која је ишла у Инсбрук цару Фердинанду да измоли потврду закључака народнога сабора. — Телом беше здрав а духом снажан, те је одољевао свакој невољи у бурном животу своме и знао је свему да нађе часна излаза никад немалаксавајући ако је кад у невољу пао. — Као свештенику из школе Стратимировићеве чинило му се увек, да су црквеној автономији, цркви и првим јој преставницима скучена права, те је томе мишљењу често у своме кругу израза давао, али је свагда код њега надвлађивала љубав према народу, и он је у делокругу своме био свагда и најтачнији извршиоц свију налога автономних власти и био је први, који је сваком световао, да се поклони и да слуша власт. Покојник је у опште имао својства, која су особито свештенику српском нужна, да стече љубави и поштовања у пастви својој.

На погребу су му чинодејствовали свештеници г. г. Михајило Стефановић, Лазар Каћански, Ђорђе Стојић, В. Бољарић, Милан Стоја и Тодор Поповић. Од учитеља из околине беху на погребу: Ст. Поповић кулски, Грујић силбашки, А. Павловић керски, Ј. Петровић шовски, Витомир Рунић и Милан Настић сентомашки, који су са месним учитељима за време опела и у спроводу лепо појали. Чланови црквене општине беху сви у свечаном руву на погребу свога љубљеног пароха и они су га наизменце носили до вечне му куће. Осим српскога света, који беше у великом броју на погребу, биле су корпоративно заступљене и обе лутеранске црквене општине са својим свештеницима на челу. — После опела се парох сентомашки Л. Каћански пригодном лепом беседом опростио од старијега друга свога, обележив уједно живот покојников и значај му као свештеника, проповедника и члана народа српског, коме нека је лака земља и вечан спомен!

— **Српски гости на Цетињу.** „Глас Црногорца“ доноси ову белешку: „У уторак су дошли на Цетиње г. Стеван Јовановић, народни посланик на угарском сабору, и два млада Србина који су тек положили испит зрелости у новосадској српској гимназији, барон Владимир Рајачић, унук од брата Патријарха Рајачића, и Гедеон Дунђерски, син познатог веленосједника из Сентомаша. У сриједу послије параде имали су част да буду примљени од Његовог Високанства у приватној аудијенци. Били су такођер лијепо примљени код Његове Свјетлости Књаза Петра Карађорђевића, Његовог Високопреосвештенства г. Митрополита Митрофина, и г. министра војводе Гавра Вуковића. Исти дан послије подна отишли су са г. проф. Толингером пут Подгорице и Даниловграда.“

Нови Сад, 29. јуна 1892.

— **Страшно убиство у Ст. Бечеју.** Данас у подне добили смо из Ст. Бечеја ужасну телеграфску вест, да је тамо ноћас (од недеље на понедељак) убијена из реворвера *Јудита Јовановић*, супруга дра Ђорђа Јовановића. То дело учињено је између 12 и једног сата. Притворен је њен супруг др. Ђорђе Јовановић, који је под сумњом да је то дело извршио. Неки тврде опет да је самоубиство. Данас после подне отпутовао је колима државни одветник г. др. *А. Поповић.* Сутра рано у јутру путује судски лекар др. *А. Кода*, који ће извршити секцију убијеног тела. Та судска комисија ће испоставити само дело.

Ова страшна вест учинила велику сензацију и произвела велику жалост, како у Ст. Бечеју, тако и овде у Н. Саду. Покојна Јудита била је 19 година стара, а пре два месеца удала се за дра Јовановића. Јединица кћи је уваженог адвоката и познатог родољуба дра Арона Војновића у Ст. Бечеју, који има сад само још два сина. Др. Ђорђе Јовановић је пре две године свршио права, има му око 30 год. а такођер је из једне одличне српске породице, који је у врло повољним материјалним околностима. Јединац је син своје удове матере, која осим њега има још три удате кћери.

Заиста страшно! Сви услови ту беху за сретан брачан живот. Узели се из љубави, ту је било богатство, младост положај и здравље — па ипак тако страшна судба и трагичан крај породичном животу од два месеца!

У идућем броју известићемо подробније о овом догађају.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву „Браника“.

БУДИМПЕШТА, 29. јуна. Данас је отпочета у заступничкој кући дебата о предлозима за уређење валуте. Референт Хегедиш опширно говори и препоручује предлоге.

БЕЧ, 29. јуна. Заступничка кућа отпочела је данас дебату о предлозима за уређење валуте.

РИМ, 29. јуна. Вулкан Етна страшно бесни. Усљед тога се осетио земљотрес. Ватра куља из пет јама. У једном околном селу засуто је 12 кућа и црква.

МОНТБРИСОН, 29. јуна. Равашол је данас у јутру погубљен. На губилишту је хтео да говори, али му не допустише, Само је узвикнуо: „Живила република!“

Трговина.

НОВИ САД, 29. јуна. (11. јулија.) Умерено топло време траје од прошле, па и у улазак у ову недељу. Вода у свима домаћим главним рекама је у опадању. Усљед лепог времена жетвена се радња по свима крајевима наше домовине без прекида живо обавља. О издашности овогодишњега плода шеничкога неједнаки се извештаји укрштавају. Из Потисја и Бачке јавља ју, да је већином хрђаво стање шенице било те и жетва тога зрна хабена. На обалама горњега Дунава задовољава шенични род. У главном ће шенично зрно само слабу средњу жетву ове године издати. Јечмови су слабо издашни — доклен ће зобови богато наградити жетеоце. Биљка кукуруза је жељна кише.

На житарским пијацама влада учмалост у послу, цене шеници су у попуштању доклен су, зоб и кукуруз на горњим пијацама у чврсто своју цену одржали.

На нашој пијаци је довоз са раном веома слаб. По нешто, тек у само малим количинама стиже нове шенице и јечма цене су за сада све до садање без промене: Шеница стара, новосадска, шајкашка и сремска 8 ф. — 8 ф. 20 н., нова шеница 7 ф. 80 н. — 8 ф. Наполица 7 ф. 80 н. Јечам нов 4 ф. 70 н. Зоб 4 ф. 70 н. Кукуруз 4 ф. 50—60 н.

На свима осталим нашим пијацама радња са сваким производом незнатна је ацана свему врло умерена.

Огласи.

ХИГИЈА

БАЛЗАМ ЗА КОСУ.

Овај несравњиви препарат јача, улепшава и чисти косу, враћа свакој **СЕДОЈ** коси њену природну првобитну младићску **БОЈУ И ЛЕПОТУ**. Не садржи никакве фарбе него дејствује на корен косе.

Овај је балзам од медицинских ауторитета опробан и препоручен као **невино и најбоље** од свију средстава за косу.

Једна флаша 2 фор. 50 нов., пробе-флаша 1 ф. 50 нов. искључиво код **С. ДИМИТРИЈЕВИЋА** апотекара у Aracs (Franyova) Banat. 9—12

ОБЈАВА.

Под одржањем у крепости *означених услова* бр. 400/I. и бр. 400/II. издатих у Петроварадину 16 маја 1892. ради сигурне набавке: сена, сламе за кревете и за простираче, дрва за гориво за настањене ц. и кр. трупе у Земуну, Руми, и Инђији; као и за пролазне стације у ферпфлегс-срезу петроварадинском и за у истим стацијама настањене краљ. угар. домобранске трупе за време од 1. септ. 1892 до краја августа 1893 одржаће се јавна лицитација писменим понудама на дан 20. јула 1892 у $^1/_2$ 11 сати пре подне у ц. и кр. Ферпфлес-магацину.

У Петроварадину 7. јула 1992. Ц. и кр.

Ферпфлегс-магацин.

ОГЛАС.

У варошици **Гроцки** која лежи на обали Дунава између Београда и Смедерева, имам за продају следеће имање:

Једну земљу на самој обали Дунава од 20 ланаца. Одма до ње само преко друма Београд-Смедеревскога; другу земљу од 30 ланаца, на којој има кућа са две собе, кујном и собом за оставу. Има пијаћи извор а поред ње тече поток Дубочав.

Обе ове земље далеко су од Гроцке $^1/_4$ сата а долази се до њи друмом.

Земљу звану „Гавран“ од 40 ланаца; она лежи на противној страни Гроцке 1 сат од ње далеко.

У Гроцки кућа са 4 собе, ћошком, предсобљем и подрумом, и са другим потребним зградама, са авлијом и баштом од једнога ланца поред које тече поток Грочица.

Више земаља од по $1^1/_2$, 2 и 3 ланца и земаља од упропашћени филоксером винограда.

Од Београда до Гроцке иде се на колима за 3 а лађом за не пуна два сата; до Смедерева за 2 а лађом за један сат.

Пореза на ове земље плаћа се од хектара (2 ланца) 8 динара (четири форинта).

Продајна цена биће умерена и новцем се цела платити. Ко жели купити је у цело или поједине веће комаде нека се обрати у Београд

Димитрији Голубовићу

1—3 државном саветнику, цветни трг бр 23.

За моју гвожђарску и шпецерајску трговину требам једног помоћника, који може одма ступити.

ГРИГОРИЈ С. МИЉИЋ

3—3 у Митровици.

ЈАКОВА РАЈХА

ТВОРНИЦА КАНТАРЕВА

ТЕМЕРИНСКА УЛИЦА ПА ЖИТНОЈ ПИЈАЦИ БР. 10.

8—12 У НОВОМ САДУ.

ВЛАСНИК ДВЕ ИЗЛОЖБЕНЕ МЕДАЉЕ

Препоручујем своје изврсне кантареве које од 12 год. овамо у великом размеру готовим. Наручбине и оправке брзо одправљам а свеценом најумеренијом. У свако доба готових кантарева у великом избору држим.

ЦЕНОВНИК:

Шпецијални децимални кантар, састојци од месинга, фино израђен од растовог дрвета, лакиран:

кила	10	15	20	25
фор.	12·—	15·—	18·—	20·—

Прима-децимал од растовог дрвета, масно обојадисан, јаки гвоздени делови, стављен на жељез. или паробродстаницу, □ угол. к. 150 250 500 750 1000

ф.	18·—	26·—	35·—	45·—	60·—

Исте врсте лакши △ и □ форме:

к.	150	250	500	750	1000
ф.	16·—	24·—	32·—	42·—	55·—

Прима децимал обичан □. 3 године гаранције:

к.	150	250	300	500	750	1000
ф.	15·—	20·—	22·—	28·—	38·—	48·—

Лакше врсте обични трговински из доброг материјала

к.	25	50	100	150	250	300	500	600	750	1000
ф.	8·—	10·—	11·50	13·—	16·—	17·75	23·—	26·—	36·—	38·—

Препродавци имају пристојан рабат.

ЗЕЈТИН

луштички изврстан, природно вкусан и сладак, које му особине само земљиште даје, те због чега одавно ужива одличност и предност према другом зејтину. Ја га набављам непосредно из најчистијих кућа, које га приређују — избирајући маслине — по мом начутку, тако, да је у свему потпуно чист, што није од мале вредности за сваку отменију српску кућу, која чистоћу воле.

Разашиљем га поштом у блеханим сосудима (пиксама) по 5 кила уз поузеће по 3 ф. 30 н. најфинији. — Находи се код мене и маслина сваке врсте.

Никола Михајловић,

2—3 Castelnuovo di Cattaro Dalmatien.

Пошљите ми од вашег изврсног зејтина по ново 5 кила. Са прво послатим, којега смо потрошили, били смо потпуно задовољни.

Д. П. Ранисављевић, Панчево.

Зејтин далматински, који добисмо минулих дана од г. Николе Михајловића из Херцегновог, препоручујемо свакоме као изврсно добар.

Петар Матић, Панта Јовановић, Ђорђе Ивковић, Carl Ziemietzky Ђура Стојковић, Андрија Гергуров, Сава Романовић, Петар Дамјановић, Ђока Давидовац, Војин Јовановић Стеван Ђурчић Ernst Szlézak, Х. Стајић, Митрофан Милутиновић, Хаџи Г. Плавшић, А. Георгијевић.

Власник и издавалац др. Мих. Полит-Десанчић. Одговорни уредник Никола Јоксимовић Штампарија А. Пајевића у Новом Саду.